కథాసౌరభం

ద్వితీయ స్వయంవరం

ఈ పట్టణంలో శ్రీరామనవమి జరిగే ఉత్సవాల మూలకంగా-తెనాలి 'చిన్న భద్రాద్రి' అనికీర్తి కల్గింది. పరస్పరవైవధ్యపరిస్థితులు కొందరి అభిప్రాయంలో భద్రాద్రి కంటే కూడా తెనాలిలోనే ఉత్సవాలు బాగా జరుగుతాయనీ, అక్కడి భద్రాద్రి క్షేత్రంలో కలిగే యిబ్బందులేవీ ఉండవనీ-కేవలం మూడవ పెద్ద కనిగారు తమ చాటువులలో 'రైట్ రైట్! తెనాలికే తగు సుతేరా' అంధ్రపారీపనన్ అన్నది శ్రీరామనవమి నవరాత్రి ఉత్సవాలబట్టేనని నిర్ణయించారు

మూడేండ్ల క్రిందట శ్రీరామనవమినాడు ఆనందరావు అతని మామగారు శ్రీరాములవారి ఆలయంవద్ద జరిగే కల్యాణం చూసి- ఇనుకలో పేసిలాలాలు జనంలో, తోక్కిడిలో- గలాటాలలో కల్లంతులో ఊరి యయటపడి మధ్యాహ్నం కాళీ నేనించి తన గదికి చేరుకునే సరికి రెండుగంటలయింది. కాము అతారి గుడిదగ్గర ఒక దొంతు-ఇక జాగరుంతుంది గుడివద్ద నిజంగా నేత్రోత్సవంగా అంధ్ర దేశంలోని సౌందర్యమంతా అక్కడ ప్రోగు పడినట్లుగా కనుబుంది! జనంలో పలిగివలిగి, మనుష్యులు బాగా అలసిసాలసి ఇంటికి చేరుకున్న ఆనందరావుకి ఓ అరగంటయినా విశ్రాంతి లేకపోతే, లాభంలేదని, కాస్తపేపు విశ్రమించాడు' సుంచలంగా విధివాకిలి తెలుపు తెరిచియుంచి, వారినిపోయే స్త్రీ పురుష బాలాబిజనాన్ని, పరకాయించి తిలకించే తలపుతో ! అతనికి విధివాకి సుంటల్ల ఆ వారినిపోయే వారందరూ అతనికంట బడకుండా పోవడ మసంభవం!

ఓ రెండు వాలుజడలు - బాయిల్ పిల్కు చీర, చేతికి రిస్టువాచి- కాళ్లకు చెప్పులు- అందాల సుందరాంగి- ఆ గది కెదురుగా నున్న మునిసిపాలిటీ వారి వారికేళ్ళ వృత్తి ఛాయను బడింది. ఒకసారి-రెండోసారి గదిలో మంచంలో పరున్న ఆ యువకుడ్ని చూసీ చూడనట్లు చూడబంధల్ల-అనుకునిస్తూ నిలబడి పోవడం వల్ల-అతనికి వలపు బాణ తగిలింది చిత్తాలు మంచంలో నుంచి లేచి-త్వరగా ఇస్త్రీ చొక్కా ధరించి-క్రాపు సరిగా దువ్వి-ఏ మిటి విశేషం!' అన్నట్లుగా ఆమె వైపు చూచాడు! అలా చూడక నిరత్యుంచేస్తే చేత కండట్లున్న ఓ కాముకపాక్షి తనను రక్షిసుదుగా భావించగలదు! అందులో ముఖ్యవిశేష మేమంటే-తెనాలి మొత్తంలో రెండు జడలు వేసికొని-ఆడజాతు లేగ! అది పదిళ్ల లోపు చిన్న పిల్లలకేగాని - ఇరవైవర్షాల వనితామణి రెండు జడలు వేసికొని-చేతిని జాచీలో-మిసమిస లాడే యౌవనంతో కనిపించడం ఆనందరావు అనభవంలో అదే మొదటి సారి! బడి పిధిలో నిలబడి-కలికాలంలో ఈ వలపుకు నిలువ లేదన్నట్లుగా అధువాతవంగా అపాంగములతో పలకరించడం ఆమెకుచుబోడికే చెల్లుగాక! విద్యామిత్రుడి తిపో భంగం చేయడానికి వచ్చిన మేనకవలె ఆ గది కెదురుగా అలా నిలబడడం అతని కౌత్సాహాన్ని కలిగించింది. ఆనందరావుకూ-విద్యామిత్రుడికీ! పోలికేమిటి అని తిరస్కరించ వలసరాలేదు. అతడా గదిలో అదొక ఆశ్రమంగా భావించి తపస్సు మాత్రమే మంటున్నట్లూ, పరస్త్రీ బాంధవేక పరమపద మని పత్రికాప్రాతిపదికగా కారికి-దుర్వార బ్రహ్మచర్య వ్రతిక పూనినట్లూ ఆ చుట్టు పక్కల ఇండ్లలో స్త్రీ పురుషులకు ప్రకటిస్తాడు! ఆనందరావు జీవిత రహస్యం తెలుసుకోవడానికి ఎంతో ఆతుర పడి మందో ప్రయత్నించి విఫలులై కారని విరిడి. కొందర తన మలూపరం తెలూకా బాలు యోగిగారికి సమాధానమని భావించేవారు.

ఆ సుందరి మందహాస పదనారవిందరూ-ఎవరికోసమో నిరీక్షిస్తున్నది కాని తనపై ఆమెకే అభిప్రాయమూ లేదని ఆనందరావుకు తెలిసింది ఆ గది సమీపంలో ఒక సుందర బండీ ఆగింది అందులోనుంచి ఒక సౌందర్య వంతుడు సూటుతోదిగాడు! ఆనందరావు ఆ సూటు పెద్దమనిషి ఆమె భర్తయి వుంటాడని భావించి తన తలుపులు దగ్గరగా లేకి కొంచెం సందులోనుంచి ఆమె సౌజన్య భావ విన్యాసములు తిలకించసాగాడు.

'ఏంకావాలా? నిన్నబండీలో దూరాలనే చూచి బండీ ఇటువస్తుందని ఇక్కడ నిరీక్షిస్తుంటే ఎవరాయన పోతో మాట్లాడుతున్నది? అని ప్రశ్నించింది.

'ఆయన్నెక్కడా రగవూ- మీ నాన్నగారి స్నేహితుడు పరోజా!' అని మళ్లీ బండీలో ఆయన్నెక్కడం ఆయన వెంట ఆమె కూడా బండీలో నెక్కడం చూచాడు ఆనందరావు! బరువెక్కిన తలకాయలో శూన్యం మిగిలింది! దిదృక్షా చేకపరులందరికీ కలిగే ఆశ్చర్యం ఆనందరావుకు కలగలేదు. అతని హృదయం పెలయేటి జాలుగా ప్రవహించక- తిరోగతి దకనంచే నిర్మలంగా వుంది కాని, మనసులో పరోజ ఆధునిక సౌందర్యవతి విద్యావతి అని నమ్మకం గలిగింది ఆశాలంలో ఎగిరిపోయే పక్షులకోసం అతనెన్నడూ చేయి చాచలేదు ఒకప్పుడు చాచి ఫలులై బిజ్ఞం గడించి ఏ కాంత పాపంలో ఏ అలజడీ లేకుండా హైటబాల్లకు కన్పిస్తాడు! మనసులో ఎవడెంత బాధపడుతున్నదీ పర్యవేక్షరుడికి తప్ప, పాటి మానవులకర్థం కాదుకదా! మానవుడు పాటిమానవులతో తన కష్టాలు చెప్పుకుంటేనే ఇతరులకు ఒక్కొక్కడి పరిస్థితు లర్థంకావు! అర్థమైనా, అర్థం కానట్లే బట్టేందడం మనకాకికతాచిహ్నమూ కూడాకావొంది

ఆ మరుసా దుదయం తొమ్మిది గంటలకు పరోజ, ఆమె భార్య, ఇంకెవరో పిల్లలూ కారులో వస్తున్నారు! ఆనందరావు చూచాడు తనగది వాకిలో నిలబడి 'వాళ్లు చాలా భాగ్యవంతులు కాకపోతే కారులో ఎందుకు ప్రయాణిస్తారు! కారులో నుంచి కూడా ఆమె ఒకసారి అతని గదివైపు చూడటం ఆనందరావు చూచాడు కాని-ఆ చూపు అతనికి చిత్తచాంచల్యానికి కారణం కాలేదు.

ఆనంద రావుగదిలో ఒంటరిగా కూంటానికి కారణం భార్య రాజకీయ జాయకురాలయి భర్తనేక కంటే-దళనేక గొప్పదని తెలుసుకుని పుట్టింట్లో నుండిపోయింది! దేశసేవ పలక ఆమె జాయకురాలు కాలేకపోయింది: ఊరేగింపుల్లో ఎర్రజండా పట్టుకుని తిరగడం-పరకాగా స్త్రీ పురుష భేదం లేకుండా సామ్యవాదం పాంథికంగా పాటించిన యువక జాయకుల ప్రళయసలసందుకొన్నది:గృహవిధ్వంసాలలో చెక్కుచెదరని ఆమె ఆరోగ్యం దళసేవలో మార్పు చెందింది! ఆనందరావు భార్య అనకూయ కొద్దుగా, సుద్దుగా నుంటేది. వయసుని మించినసౌందర్యంతో-విశాల హృదయంతో-ఆమె దేశంకోసం విశాలహృదయంతో పనిచేయడ మూరంభించే సరికి-కాత్రికులని లేక పార్టీకోసం పనిచేయడం వలన మనిషిని పనిని తగ్గి 'అసమర్థుని కాణనిపరుసులు' పనివాడింది అప్రపత పేసలనుకునూరి! అగ్నిపాక్షిగా పెళ్ళాడిన భార్య దేశ సేవా కరాయణత్వం ఆనందరావు హృదయ కాంక్షల్ని భగ్నపరిచింది అతడు ద్విగ్నమనస్కుడై స్త్రీ స్వాతంత్ర్యి మంటే యిదేనను కొని-ఆనుదినమి-మార్గాని కవరోధాలు. లేకుండా మాతృ గృహంలో నుండి మాతృ దేశం కోసం పేరచేసి-తద్వారా లభించే కీర్తి అవకీర్తులను కన్న తిలిపిందాండులకే కట్టబెట్టవలసిందని-అనకూయతో ఆనకూయకు పిచ్చెక్కి చ్చాడు ఆనందరావు పిడ్కోలీయడం పభాముఖాన జరగలేదు. అనకూయ 'కాలమనం తం ప్రవహించం విశాలం-స్త్రీమూపద్ద మందూ కంవలె సంహార రూపంలో తన విధ్యుక్త ధర్మాన్ని కోల్పోతూడదు! అనుకుని-పుట్టింటికి వెళ్ళింది: ఆమె దేశంకోసం పాటుబడుతున్నట్లు విని ఆనందరావు తన పిడ్కోలుదైవపాత్రగా మండ పనమాన కుమారుడి ద్వారా అందజేసి యుంటాడు. ఆశండ్ల నుంచి ఇరువురూ ఒకరినొకరు చూడలేదు! అన్యోన్యముఖ సందర్శన ఇరువురికీ అవసరంగా దుర్భరంగా తోచింది! స్వార్థ పరుడయిన శాశ్వర్త జాతిజన్మలో జాకంట పడకాదనుకుంది అనకూయ! దేశసేవలో లీనమై ప్రజానీకంలో పడిన జాభార్య-జాపేరుచ్చరించకుండా-ఫలానివాడి భార్య అని చెప్పకోకుండా-ఎంత గొప్పతనం గడించినా అందులో జాతప్పే మీయం డిడవుకున్నాడు ఆనందరావు! గొప్ప భావాలు-గొప్పవాళ్ళ స్నేహాలు-తప్ప - జీవితంలో చెప్పకోతగిన పదీ లేదని ఆమె ఆదర్శం!

లోక సంగ్రహకార్యాలకోసం తన జీవితాన్ని అంకితం చేసుకొన్న అనకూయకు తల్లిదండ్రుల ఆశీస్సులు లభించాయి! బంధువులపామభూతి లభించింది. ఆనందరావు దరిద్రుడూ, నిరుద్యోగి అజాకారీ అజాకారోగ్యవంతుడూ-అని ఒక వాలిదుమారంలేగ- 'భోగబాంధవి విలసిల్లు పుట్టినిల్లు!' అండి-ఒక ప్రచారం బయలుదేరింది అనకూయ దేశం కోసం తన సర్వస్వం ధారపోయడం-దుర్వార్గడైన తమభర్తతో కాపురం చేయలేక పీ-'మానవసేవయే మాధవసేక'ని ఆయకారాంగి-అతిబాల్యంలో ధ్రువుడు, ప్రహ్లాదుడు దైవభక్తిపరులైనట్లుగా - దేశభక్తి పరులాలయి-భర్త కర్తవ్యాన్ని-భారాన్ని తగ్గించి తనజీవితభారం తనపైనా-తల్లి దండ్రులపైనా-లోకంపైనా వేయడం అన్యాయమనడానికి బంధువులు, మిత్రులు అంగీకరించలేదు

అనకూయ తన మొదటి యౌవనమంతా ఆనందరావుకర్పించి-తన సౌందర్యాన్ని ధన్యం చేసుకొంటి భార్యా విహీనాగాన్ని అతను వేదాంతదృష్టితో సమాధానపరచుకొని-ప్రాప్తంతీరిపోయింది!' అనుకున్నాడు కాని లోకం కోడయి కూయసాగింది 'భార్య చెడిపోతుంటే' - చూస్తూ వూరుకున్నాడు అటువంటి అందకత్తె మళ్లీ పిడికి లభించదు భార్యని జాలనుకతన్ని జాలనుగోడల మధ్యవుంచితే-అదియేంచేసేది?' అనకూయ తెలివిగల భర్తలు

రెక్కలువచ్చినపక్షి గూట్లోవుంటుందా? రోదసినంతా చూచిరావడానికి- దూరదూర దేశాలకి ఎగిరి పోతుంది! దాని కాయువు మూడితే-ఏ పేటగాడి వలలోనో చిక్కుకుంటుంది

ఒంటరి జీవితంలో-యౌవన వసంతంలో నుంట విలువును పుష్పానగువలతో పోల్చినట్లుగా-ఒంటరిగా కంటనీరు విడిచే అతుంట విలువును కంటకావరయినా అప్సరస వంటి బాల్యంలో కన్పిస్తే నిదానించి చూచి-ఒకసారి తన భార్యా సౌందర్యాన్ని జ్ఞప్తికి కొయించుకుంటాడేమో? ఏమైనా, అతడు నిజానికి స్వర్గ చ్యుతక జీవుడే-అనకూయ వంటి అపురూప సుందరాంగిని కోల్పోయాడు! కాని జీవితంలో ఒక్కస్త్రీ మూలకంగా కృంగిపోలేదు విప్రయోగం ప్రారంభమైన తొలి హేమంతంలో అతిజళాంతితో తూలిపోయాడు పరిగాని కోరిపెట్టగా అతనికోసమైయె నిలిచి ఆడాడు తాను సౌందర్య జితియగు అనకూయకుగాక ఏఅజాకారి జాన్నయినా పెళ్ళాడి యున్నట్లయితే దుర్గతి పాలయేవాడు కాడు! అందకత్తెలు చాలా తక్కువ సుందరకుసు ఆంధ్ర దేశంలో అనకుంటూంటే వాడు ఆనందరావు

రెండు రోజులు గడిచిపోయిన పిమ్మట ఉదయం తొమ్మిది గంటలకు ఆనందరావు తన గదిలో ఆంధ్రపత్రిక చదువుతున్నాడు. ఆ సమయాన పిధిగాపోతూ ఓ పెద్దమనిషి ఆనందరావును 'ఏం డీ! ఇటురండి కపా' అని పిలిచాడు. ఆయన అరవై సత్సరాల పెద్ద మనిషి బుట్టల కళ్ళకు తోడు-చేతిలో ఆంధ్రమైవర్ర-వెయిస్టుకోటు-మలుపంచె సిల్కు లాల్చీ-హెస్సుబూటు- ఆయన ఏదో పెద్ద ఉద్యోగస్తుడై యుంటాడు.

ఆంధ్రపత్రికను గదిలో విడిచి-ఆనందరావు ఆయనను సమీపించి వినయంతో నమస్కరించి నిలబడ్డాడు. ఆయన అతన్ని పరకాయించి చూచి - 'మీ తాయనగారి పేరే మిటబ్బాయీ?' అని ప్రశ్నించాడు.

'వెంకటసుబ్బారావుగారు! వారిని మీరెరుగుదురా?' అన్నాడు ఆనందరావు

నీవు వెంకటసుబ్బయ్య కొడుకువా ? నీ పేరు వెంకటేశ్వర్లుకాదూ ?' అన్నాడు ఆ పెద్దమనిషి

'కాదండి వెంకటేశ్వర్లు మాఅన్నగారు. ఆయన మరణించాడు. మా నాన్నగారూ మరణించారు - ఎనిమిదేండ్లయింది !' అన్నాడు ఆనందరావు

ఆయన విచారవదనుడై 'నీవు రెండోకుమారుడివా? నీవిగదిలో వుంటున్నావా నీకు వివాహమైందా? నీ పేరేమిటి?' అన్నాడు

'నాపేరు ఆనందరావు! నాచరిత్ర చాలా వుంది పరిస్థితులు బాగాలేక ఒంటరిగా నుంటున్నాను తిమరెవరో - మాకుటుంబానికి ఆప్తమిత్రులు !' అంటూ నీళ్లు నమిలాడు ఆనందరావు

'నేను సుదర్శనశాస్త్రిని మీ నాన్న నేను కలిసి చదువుకున్నాం మాజీవితంలో నేను బరంపురంలో మంటుంటేవాడ్ని ఇంజనీరుగా! ఈ సంవత్సరమే రిటైరయినాను ఈ వూళ్ళో మాఇలు ఇన్నాలు అద్దెకిచ్చాను. నేడిక్కడనే ఉండిపోదామని వచ్చేశాను మా భూములు ఈ ప్రాంతాలలోయున్నాయి. ఒకసారి మాయింటికి రా-మాయిల్లు చూచువుగాని!' అని శాస్త్రి ఆనందరావుని ఆహ్వానించాడు.

ఆనందరావు ఆనందంతో ఉప్పొంగిపోయాడు ఆ రెండుజడలమ్మాయి తండ్రియాయనే అయివుంటాడని కుతూహలంతో! కనుకనా గదిలోకు తాళంవేసి ఆయనవెంట మాట్లాడుతూ నడవసాగాడు. శాస్త్రి అతని చదువుసూర్పి, అస్తిపూర్వి విచారించగా ఆనందరావు ఉన్నదున్నట్లుగా చెప్పి తనలో తనకాయన మామగారికి కాబోయేడు సనుకున్నాడు. మొదటిప్రణయం మూడు చెక్కలయిందికాని ఈ మాటు అలా జరుగనీయ నకున్నాడు మొదటిభార్యతోబాటు తాను గూడా దేశసేవ చేయదానికుద్యుక్తుడు కాలేకపోయినందుకునిచారపడ తుంటేవాడు. విప్రయోగ వేదనాదోయమానసుడై! పడిలేని డిరేయి పపోయినటి, నీకడియాలర కలులే చిరుగాలిమోతలే ప్రేరేత్తి చూపించు కేలెత్తివడివంచు జీవితపథమ్ములు నాకు!' అని శ్రీ దేవులపల్లి, కృష్ణశాస్త్రి గారు వ్రాసిన గేయాన్ని పాడుతో వేవాడు భార్య జ్ఞప్తికివచ్చినప్పుడు; చీత్కారంద పాటి బోటికలదా యని మెచ్చుకిరటిమాటికి!'అనుకూమాహుర వెంకన్నపళ్ళం కూర్చి అనకూయకు బోలుసతిని అనినంగలదే? అని నిశ్వసించేవాడు-ప్రతిదినం ఎందరో అజాకారులుణ్ణి స్త్రీలుకన్పించినప్పుడు! ఆనందరావుకు సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రితో స్వర్గంలోకి పోతున్నట్లుగా తోచింది!

జాలరు ఫర్లాంగులు పడిచిపోగా ఓ పెద్ద ఆవరణలో ఒక తోటలో లతానికుంజములు పపోటా చెట్లు కొబ్బరి మామిడిచెట్లు-వాటి మధ్య పొడవేడు! పెద్ద గేటుద్వారంలోంచి-ఇరువురూ లోనికిపోయారు. ఒక పెద్దహాలులో పెమాడి ఉత్తరీయంతీసి నంకెవ తిగిలించి-చేతికంద్ర గోడకొచ్చి-ఒక పోఫాలోకూచుని శాస్త్రి 'ఆనంరావ్! ఇకోయి మా యిలు! రాముదూ!' అని పిల్చాడు.

ఓ పదహారేళ్ల పల్లనికుర్రాడు లోపల చూచ్చాతో వచ్చాడు.

'కాఫీ పట్టుకరా !' అన్నాడు శాస్త్రి

వడు బళ్ళగానే 'వీడు ఓఫిధమంగలి పుత్రాడు బరంపురంనుంచి తీసుకవచ్చాను' అన్నాడు శాస్త్రి రాముడు కాఫీ తీసుకవచ్చి టేబిలుమీద నుంచాడు. ఆనందరావు-శాస్త్రి కాఫీ త్రాగారు

'రోజూ! ఇదెవరో తెలుసా?' అన్నాడు శాస్త్రి-పరోజ అక్కడకలేగు

'వస్తున్నా నాన్నగారూ!' అని లోపలి నుంచికేక

ఓ అయిదు నిముషాల అనంతరం పరోజ-రెండు జడలు రెండు బుజాలనుంచి ముందుకు వేలాడుతూ-పయిట కొంచెంగా తొలిగి-అమృతాన్ని పంచిన మోహినివలె వచ్చి తండ్రి పాదాన్ని పట్టి నమస్కరించి-పక్కనే కూర్చున్నది ఎదురుగా నున్న ఆనందరావుని గూచి ఆనందరావు ముందటా ఎంతో పల్కరించి-మాపు అమెవైపునుంచి మరల్చి ఇంకొకర్ని విచారూ మొదలెట్టినట్లు! అన్నాడు శాస్త్రి ఈ మాటలు ఆనందరావుకు ప్రోత్సాహకరంగా తోచినాయి

'నిజమే-కాని జాకు అంబలం లేదు. వివాహం రద్దు చేసుకోడానికి తగిన పాత్రుడు కావాలి దానికి చాలా తతంగముంది. అది జాకు పాధ్యంకాక ఈ విషయంలో మౌనం వహించాను అవసరంగా జాపేరీ విషయంలో పత్రికలకెక్కడం జాకిష్టం లేదు!' అన్నాడు ఆనందరావు

'యువకుడివి ఇలా ఒంటరిగా ఎలా జీవిస్తావు? విడాకులు పుచ్చుకోవడం చాలా సులభం!' అన్నాడు శాస్త్రి పరోజ ఆ సంభాషణలో తాను పాల్గొనలేక లోనికి వెళ్లింది ఆయన విడాకులు గురించి అంతగా ఎందుకు చెబుతున్నాడో ఆనందరావు కర్థం కాలేదు ఆయన మాటలువిని మౌనంగా కూర్చున్నాడు. ఎదురుగానున్న పరోజ వెళ్లిపోయింది!

ఆనందరావు భోజనానంతరం ఇంటికి వెళ్లాలనుకున్నాడు కాంబూలం వేసుకుంటున్న సమయంలో ఆనంద! మనవు కాళీగా వేవున్నావు కాబట్టి-మాపిల్లలు సలుగుర్ని వచ్చే జూలైలో స్కూల్లో చేరుద్దామనుకుంటున్నాను వాళ్ళకు కాస్త చదువు చెప్పకలవూ? నెలకో ఇరవై రూపాయలు ఇస్తాను!' అన్నాడు శాస్త్రి

'నాకాంటే అనుభవంలేదు: పెద్దలు మీ మాట తీసేయకే - ఒప్పుకుంటున్నాను !' అన్నాడు ఆనందరావు

శాస్త్రి తనపిల్లల్ని పిలిచి 'ఇదిగో మీమాష్టరుగారు ! ప్రతిదినంవచ్చి చదువు చెబుతారు! జాగ్రత్తగా చదువుకోండి స్కూల్లో చేరుదుగానని !' అన్నాడు.

ఆనందరావు శాస్త్రికి నమస్కరించి తన గదికి ఆలోచిస్తూ నడిచివెళ్లాడు.

3

ఆనందరావు శాస్త్రిగారి పిల్లలికి చదువు చెప్పడమారంభించి వారంరోజాటింది. సాయంత్రము 4 నుంచి 6 గంటలవరకు పిల్లలకు చదువు చెప్పి 6 గంటకు రేడియోలో ఇంగ్లీషువార్తలు విని వెళ్లేవాడు పెద్దహాలులో బళ్ళ గోడంబడి చాటుమీద ఆనందరావు-అతని కెదురుగా నలుగురు పిల్లలూ! కాలుసుగజాల మూరలో పరోజ పోఫాలో కూర్చొని అల్లిక పట్టు పడుతూంటుంది అసమయాన! ఆమె ఆనందరావు పిల్లలికి సరిగా చదువు చెబుతున్నదీ లేనిదీ కనిపెట్టడానికే అక్కడ కూచున్నట్లుగా-ఆనందరావుకక్కడై పా పొరబడినా-పిల్లలకన్ని ఎగతాళిచేసినా సహిస్తుంది ఆమె సర్వస్వస్థ డానందరావుకి చాలా కోపం వచ్చేది కాని ఏంజేస్తాడు?

ఒకసారు పరోజ చెల్లెలు కమల చదువు కోళ్ళ అలరి చేసోంది

'అలా అల్లరిచేసే కొడతాను - ఇదిగో చెత్తం!' అని చెత్తం చూపాడు ఆనందరావు

'ఎప్పుడూ కొడతానని తెదిరింపడమే గాని ఏదీకొట్టు!' అన్నదా పిల్ల

ఆమాటలువిని పరోజ నవ్వింది ఆనందరావుకు కోపంవచ్చింది.

'మీరునవ్వితే వాళ్లకు మరీ అలుసుగా నుంటం ంది!' అన్నాడు ఆనందరావు

'అదికాదండీ మాష్టారూ! నేను చదువుకునేటప్పుడు అనకూయ అని ఓ అమ్మాయి వుండేది! అదికూడా మా కమలలాగున వెంకగా మాట్లాడేది! మీరు రెండుమారు కొడితే గాని పిల్లల్లరి చేసుకుంటే మానరు! అన్నది పరోజ కోకిల కంఠంతో

'కొట్టడ మెంతసేపు! పెద్దవాళ్లు కొట్టమంటే నేకొడితే మీనాన్నగారికి తెలిస్తే ఆయనకు కోపం వస్తుంది!' అన్నాడు ఆనందరావు

'ఇంగ్లీషులో పాఠమెక్కడా వుంది- 'చెత్తం ఉపయోగించకపోతే పిల్లలు చెడిపోతారు! అనకూయను మామాష్టరు కొట్టేవ! అన్నది పరోజ

ఆమె అనకూయ అనుపేరు దహరించినపుడల్లా ఆనందరావుకు తన భార్య గుర్తుకు వచ్చేది! 'మీరు చెప్పే అనకూయ ఇప్పుడెక్కడుంది?' అన్నాడు ఆనందరావు

'అమ్మో! అదెక్కడికో గొప్ప దేశాయకురాలు! భర్తని విడిచిపెట్టింది! 'అన్నదిపరోజ-తను అతని భార్యని ఎరిగి వుండటం అతనికి తెలియ చెప్పటమే ఆమె ఉద్దేశ్యం

'మీకూ ఆ అనకూయకూ ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు జరుగు తుంటాయా? 'అన్నాడు ఆనందరావు అనుమానంతో పిల్లల చదువు కాపి-పంథుమణాలో నిమగ్నుడయినాడు.

'అవా! అటువంటి జానతో కరస్పాండెన్సు జాకిష్టం లేదు! ఆమెయే ఎప్పుడైనా కాస్తుంటుంది ఉత్తరం-నేను జవాబీయను!

మీరు పిలిపించకుంటే - మాకాపకు తరచు కాస్తాను!' అని పరోజ పోఫాలోనుంచి లేచి తచ్చి కాపమీద కూర్చుంది

ఆనందరావు అమితోత్సాహంతో తన నిశ్చయాన్ని ఆమెకు తెలియ బరిచాడు! ఆమె పరితోషంతో పొంగిపోయి 'మన పూర్వాచారములు - సంప్రదాయాలు నేటి కాల పరిస్థితులకు పనికిరావని తెలిసి - ప్రభుత్వం 'విడాకుల చట్టం చేసింది! ఆ చట్టమే లేకపోతే మనవంటి మంద భాగ్యులకతి యేం కావాలి? అన్నది పరోజ

'మీరు నిజంగా నన్ను పెళ్లి చేసుకోవాలను కంటున్నారా? నేను కుటుంబిని - పవిత్ర మూర్తినని కీర్తి గడించాను! మీ కోసం ఆ కీర్తిని-నా తపస్సును ధారపోయనా? శరీరం శాశ్వతంకాదు బహిశ్చ భోగాలు శాశ్వతం కావు!' అన్నాడు ఆనందరావు.

'ఈ వేదాంతాలు శాశ్వతం కావు! ఏకాకిగా జీవించడం శాశ్వతం కాదు! మీ రిష్టపడితేనే నేను మా కాపని పిలిపించి మీ వివాహం రద్దు చేయిస్తాను. మీ వెంట సహయం లేదు మా నాన్న చాలా పలుకుబడి-ఆస్తిగల ధనవంతుడు! ఈ క్షణంలో మీ కోరికి నిర్ణయించుకోవలసి కాలేకపోతే-విషయమంతా తారుమారవుతుంది. నేనీమధ్యలో పెళ్లి చేసుకోవడానికి నిశ్చయించుకున్నాను మా కాపు ఒంటరిగా జంటలు గుర్వరంగా నుండి త్వరగాచెప్పండి అని తొందర పెట్టింది పరోజ.

'మీ చేతిలో చేయి వేసి వాగ్దానంచేయాలో - భగవదీతా - రామాయణం పట్టుకో వాగ్దానం చేయాలో చెబితే - ఈ జాకుడు- అన్నింటికీ సిద్ధంగా నున్నాడు!' అన్నాడు ఆనందరావు

'రెట్ ఊరికే జాశ్చర్య త్వరగా తేల్చేశారు! అలా ఏ విషయమీమాదకైనా ఒక నిశ్చయానికి రావడం స్థైర్యంకుల లక్షణం!. అన్నది పరోజ.

కలికాలంలో యిలా జరుగుతుందని కలలో కూడా ఎరుగని ఆనందరావుకు అనంత పాత్రాజ్ఞాధిపత్యం లభించింది. శాస్త్రిగారి కలుకుబడిపల్ల విడాకులు లభించాయి అతని జీవితంలో మందు తెరలు విడివయి! తనగదిలో పుస్తకాలు తీసుకు వెళుతుండగా శాస్త్రిగారి మేడగదిలోకి వచ్చిపడినాయి! పిల్లలకు చదువుచెప్పేటందుకు మరొక ఉపాధ్యాయుడు వచ్చి-తన పరోజవద్ద ప్రేమపాఠాలు కలిగదుకొనాడు. స్త్రీ పురుష వినిమయం-అంధకార జీవితాల కరుణోదయం!

భారతి

సచిత్రమాసపత్రిక

1951 జనవరి మొదలు భారతి చందాలేట్లు దిగువరీతిని హెచ్చింపబడునని విన్నవించుచున్నాము

సంవత్సర చందా	రు 12 లు
అర్ధ సంవత్సర చందా	రు 6 లు
విడి ప్రతి	రు 1

శ్రేష్ఠమైన ఆర్టు పేపరుమీద త్రివర్ణ ముఖచిత్రముతోను ఆర్టు ప్లేట్లతోను సుప్రసిద్ధ రచయితల వ్యాసములతోను ఉత్తమ తిరగతి పత్రికగ వెలువడుచుండిన 'భారతి', ప్రచురణ వ్యయ భారమును గమనించి చందా లేట్లు హెచ్చింప వలసిన అగత్యతి బహుకాలముగ వీర్పడియుండియు నేటివరకు లేట్లు మార్చ పండకుండే యుంటిమి. కాని కాలక్రమాన కాగితము ధర, పనిస్తమైన తిదితర ముద్రణవస్తు సామగ్రి ధరలు విపరీతముగా పెరిగిపోయినవి. ఇంకను పెరుగుచున్నవి ఈ పరిస్థితిలో లేట్లు హెచ్చింప తప్పని పరి అయినది

భాషాభిమానులైన ఆంధ్ర మహాజనుల మన్ననచే 'భారతి' గత 26 సం॥ లు పైబడి విరతతిరాభివృద్ధినందుచు వచ్చినది ఈ ఉత్తమ సాహితీ పత్రిక ఇట్టి మందును ఇదేరీతిని ఎల్లరి ఆదరాభిమాన పాత్రమై యుండగలదని విశ్వసించుచున్నాము

చందాదార్లకు 1—1—1951 తేదినాడు తమ కొక్కటి జమయుండు మొత్తము మేరకు ప్రొత్తరేట్ల ప్రకారము చందా గడువు పురిగింపబడు పని ఇందుమూలముగ తెలియజరచుచున్నాము.

మానేజరు.

తాజ్‌మహాల్ బీడీలు

నాణ్యతకు తాజాదనానికి సాటిలేనివి

తయారుచేయుచువారు — M/s సయద్ ఖాదర్ మదరాసు-21